

ชื่อวิทยานิพนธ์	ศักยภาพของชุมชนต่อการจัดการทรัพยากรเชิงเศรษฐกิจและสังคมในพื้นที่ชุ่มน้ำเขตห้ามล่าสัตว์ป่าทะเลน้อย จังหวัดพัทลุง
ผู้เขียน	นางสาวสุชิรา แก้วรักษ์
สาขาวิชา	ธุรกิจเกษตร
ปีการศึกษา	2549

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่องศักยภาพของชุมชนต่อการจัดการทรัพยากรเชิงเศรษฐกิจและสังคมในพื้นที่ชุ่มน้ำเขตห้ามล่าสัตว์ป่าทะเลน้อยมีวัตถุประสงค์ (1) เพื่อศึกษาแนวคิดของชุมชนเชิงเศรษฐกิจและสังคมในการจัดการทรัพยากร ตลอดจนความเกี่ยวข้องของแนวคิดและแรงผลักดันจากภายนอกต่อการจัดการทรัพยากร (2) เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อศักยภาพของชุมชนในการจัดการทรัพยากร และ (3) เพื่อสังเคราะห์แนวทางต่อชุมชนในการใช้ปัจจัยด้านต่างๆ ที่มีอยู่สนับสนุนศักยภาพในการจัดการทรัพยากรในพื้นที่ชุ่มน้ำเขตห้ามล่าสัตว์ป่าทะเลน้อย จังหวัดพัทลุง และเลือกพื้นที่ชุ่มน้ำเขตห้ามล่าสัตว์ป่าทะเลน้อย ครอบคลุม 4 อำเภอ 3 จังหวัด ได้แก่ อำเภอกวนขนุน จังหวัดพัทลุง อำเภอรโนด จังหวัดสงขลา อำเภอหัวไทร และอำเภอชะอวด จังหวัดนครศรีธรรมราช การคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างโดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน ได้ขนาดของตัวอย่าง 171 ตัวอย่าง และเลือกบุคคลสำคัญในท้องถิ่นที่สามารถให้ข้อมูลเชิงลึกเกี่ยวกับฐานแนวคิดการจัดการทรัพยากรของชุมชน (ภูมิปัญญาท้องถิ่น) โดยวิธีการทางสังคม ได้ขนาดตัวอย่าง 22 ตัวอย่าง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสัมภาษณ์ทั้งที่มีโครงสร้างและกึ่งโครงสร้าง การวิเคราะห์ผล มี 2 ประเภท คือ การวิเคราะห์เชิงคุณภาพทางสังคม โดยใช้การวิเคราะห์ความมีเหตุและผล การวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงตามเวลา และการวิเคราะห์ปฏิสัมพันธ์ ส่วนการวิเคราะห์เชิงปริมาณ เป็นการวิเคราะห์ที่ใช้สถิติเชิงพรรณนา และสถิติเชิงอนุมาน โดยใช้แบบจำลองโทบิต

ฐานแนวคิดหรือภูมิปัญญาของชุมชนในการจัดการทรัพยากรของพื้นที่ ซึ่งเป็นข้อมูลในอดีตของชุมชน (ก่อนมีการประกาศเขตห้ามล่าสัตว์ป่าทะเลน้อย) ที่มีส่วนต่อการจัดการทรัพยากรในปัจจุบัน จะถูกผลักดันจากปัจจัยหลายอย่าง ไม่ว่าจะเป็นปัจจัยภายในชุมชน และปัจจัยภายนอก ทำให้ความเกี่ยวข้องของแนวคิดของการจัดการในอดีต นำไปสู่แนวคิดการจัดการทรัพยากรของชุมชนในปัจจุบันไม่มีความชัดเจนมากนัก โดยฐานแนวคิดหรือภูมิปัญญาดังกล่าวที่นำมาใช้และเห็นเป็นรูปธรรมอยู่บ้าง ได้แก่ ภูมิปัญญาเกี่ยวกับทรัพยากรป่าไม้ต่อการดำรงชีวิต เช่น การเลือกขนาดไม้

เพื่อการก่อสร้าง สำหรับภูมิปัญญาเกี่ยวกับทรัพยากรประมงที่เห็นเด่นชัด ได้แก่ ภูมิปัญญาเกี่ยวกับการใช้เครื่องมือประมงให้เหมาะกับสัตว์น้ำ และฤดูกาล เป็นต้น

ปัจจัยภายนอกต่างๆ ที่เข้ามากระทบต่อการจัดการทรัพยากรของชุมชนในปัจจุบัน พบว่า ปัจจัยดังกล่าวทั้งในส่วนของภาครัฐและนโยบายของรัฐ รัฐวิสาหกิจ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์กรภาคเอกชน นักวิชาการ และชุมชนภายนอก เข้ามากระทบทั้งในแง่บวกและลบ หากพิจารณา โดยภาพรวมแล้วนั้นถือได้ว่าเป็น ไปในเชิงบวกมากกว่า มีเพียงบางส่วน เช่น องค์กรภาคเอกชน และชุมชนภายนอกที่อาจจะเป็นตัวกระตุ้นต่อการใช้ทรัพยากรจนเกิดผลกระทบในเชิงลบได้

ศักยภาพของชุมชนต่อการจัดการทรัพยากรของพื้นที่ พิจารณาจากการปฏิบัติเพื่ออนุรักษ์ ทรัพยากรป่าไม้ ทรัพยากรประมง และทรัพยากรการท่องเที่ยว ส่วนใหญ่การปฏิบัติเพื่ออนุรักษ์ ทรัพยากรดังกล่าวอยู่ในระดับน้อย โดยปัจจัยด้านการมีส่วนร่วมกิจกรรมการอนุรักษ์ทรัพยากร และ ปัจจัยด้านการจัดสรรงบประมาณเพื่อการจัดการทรัพยากรส่งผลต่อการมีคะแนนปฏิบัติเพื่ออนุรักษ์ ทรัพยากรป่าไม้ ทรัพยากรประมง และทรัพยากรการท่องเที่ยวเหมือนกัน ส่วนปัจจัยอื่นๆ ได้แก่ ปัจจัยด้านประสิทธิภาพในการประกอบอาชีพของหัวหน้าครัวเรือน แรงงานภาคเกษตรของ ครัวเรือน การเป็นสมาชิกกลุ่มเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากร และระยะทางในการเข้าถึงแหล่ง ทรัพยากร พบว่าส่งผลต่อการมีคะแนนปฏิบัติเพื่ออนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ปัจจัยด้านจำนวนปีใน การศึกษาในโรงเรียน และค่าใช้จ่ายของครัวเรือน พบว่าส่งผลต่อการมีคะแนนปฏิบัติเพื่ออนุรักษ์ ทรัพยากรการท่องเที่ยว

Thesis Title	A Study on Local Community Potential for Socio-Economic Management of Wetland Resources in Thale Noi Non-Hunting Area, Phatthalung Province
Author	Miss Suchira Kaewrak
Program	Agribusiness
Academic Year	2006

ABSTRACT

The research on a Study on Local Community Potential for Socio-Economic Management of Wetland Resources in Thale Noi Non-Hunting Area, Phatthalung Province is aimed to (1) study the socio-economic concept of the community on the resources management as well as the connection of the concept and external forces on the resource management (2) analyze factors affecting the community potential on the resource management and (3) synthesize the alternatives for the community on the implementation of available factors in order to support the resource management in Thale Noi Non-Hunting Area (Ramsar site), Phatthalung Province. The selected Thale Noi Non-Hunting Area (Ramsar site) covers 4 districts in 3 provinces; Khuankanoon District in Phatthalung Province, Ranod District in Songkhla Province, and Cha-ua District in Nakhonsrithammarat Province. The sampling is conducted through the multi-level sampling to achieve 171 respondents. In addition, the additional 22 respondents are selected from the important people in localities who are capable to transfer the very details on the concept base of the community resource management (local intelligence) via social methods. The structured and semi-structured interviews are applied as research tools. The result analysis is defined into 2 types. First, the social quality analysis is the analysis applying the rational analysis, the temporal change analysis, and the interaction analysis. Second, the quantity analysis is the analysis applying the descriptive analysis, inference statistics via Tobit model.

The concept base or the community intelligence on the resource management in localities which are the previous information of the community (before the issuance of Thale Noi Non-Hunting Area (Ramsar Site) and affect the current resource management will be pushed by various factors. This includes the factors within the community as well as the external factors. As

a result, the connection of the management concept in the past and the present resource management concept of the community is still unclear. However, the concept base and the mentioned intelligence which are implemented and become subjective are described as following. The forestry intelligence for the living is the selection of wood size for the construction. In addition, the outstanding fishery intelligence is the tool selection to be in accordance with the marine lives as well as seasons, etc.

The external factors currently affecting the community resource management are found that the mentioned factors both in the public sector and the public policy, state enterprises, local administration organizations, private sectors, specialists, and external communities cause the positive and negative impact. However, the positive impact is totally found much more than the negative impact. Partially, the private organizations and the external communities may encourage the resource exploitation negatively.

The community potential on the resource management in localities is considered from the conservation operation on forestry, fishery, and tourism resources. The mentioned conservation operation is considered less. In addition, factors on the participation in the resource conservation activities and factors on the budget allocation for the resource management result in the operation marks for conserving forestry, fishery, and tourism resources. **Meanwhile, the other factors differently result in the operation marks for conserving each type of resource.**